

Praktiskt röntgenstrålskydd

Hitta i dokumentet

[Syfte](#)

[Teknikparametrar](#)

[Inbländning](#)

[Genomlysningstid, antal exponeringar](#)

[Positionering av patient](#)

[Gonadskydd, kompression och tillfrågan om graviditet](#)

[Strålskyddsförkläde på patienten](#)

[Information till patient](#)

[Personalstrålskydd](#)

[Strålskydd för person som hjälper och stödjer](#)

[Uppdaterat från föregående version](#)

Syfte

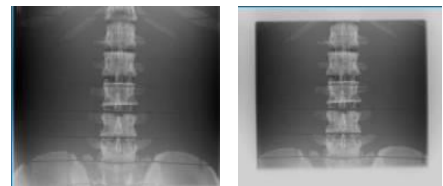
Att främja ett strålsäkert arbetssätt och en god strålsäkerhetskultur.

Teknikparametrar

Lämpliga teknikparametrar ska framgå av metodbeskrivning, exponeringstabell och/eller organprogram framtaget i samarbete mellan labansvarig röntgensjuksköterska, metodansvarig radiolog, sjukhusfysiker och vid behov applikationsspecialist från leverantör. Optimering av undersökningsmetoder sker enligt rutin [Optimering Röntgen Halland](#).

Inbländning

Röntgenstrålningen ska avgränsas till den del av patienten som undersöks. Inbländning är ett kraftfullt sätt att minska stråldosen till patienten. Även mängden spridd strålning som sprids ut i rummet minskar drastiskt vid inbländning. För datortomografi gäller att man ska sträva efter att begränsa scanlängden.

Genomlysningstid, antal exponeringar

Varje exponering ger stråldos till patienten och eventuella personer som befinner sig i närheten. Sträva efter att begränsa genomlysningstid och antal bilder eller serier vid varje undersökning. Vid bildtagning i komplicerade lägen rekommenderas användning av lågdos-genomlysning, om det finns tillgängligt, för att minska risken att behöva göra omtag. Var uppmärksam i de fall patientens egna uppgifter inte verkar stämma med remissens omfattning. Diskutera med ansvarig radiolog vid tveksamheter.

Positionering av patient

Vid konventionell röntgen och genomlysning ska patienten placeras så nära detektorn som möjligt. PA-projektion är ofta att föredra eftersom strålkänsliga organ som sitter på kroppens framsida (bröst, tyreoida, ögon) då utsätts för lägre stråldos. Vid datortomografi har korrekt centrerung av patienten stor betydelse för patientens stråldos och undersökningens bildkvalitet.

Gonadskydd, kompression och tillfrågan om graviditet

Gonadskydd används på pojkar/män för att minimera stråldosen till testiklarna. Kompression används för att sänka stråldosen till patienten och förbättra bildkvaliteten vid vissa konventionella röntgenundersökningar. Kvinnor i fertil ålder tillfrågas om eventuell graviditet för att undvika oavsiktlig bestrålning av foster. När och hur dessa tre strålsäkerhetsåtgärder ska tillämpas beskrivs närmare i vårdriktlinjen [Gonadskydd, kompression samt graviditet](#).

Strålskyddsförkläde på patienten

Strålskyddsförkläde på eller under patienten bör inte användas eftersom det inte ger någon stråldosminskning av betydelse för patienten. Patienten informeras om detta om han/hon efterfrågar ett förkläde. Ett strålskyddsförkläde kan dock ha en lugnande effekt om patienten är orolig, i synnerhet om patienten är gravid. Så länge förklädet inte stör undersökningen är det helt ok att använda det om det underlättar genomförande.

Information till patient

Patienten får information om undersökningens nytta och risker i samband med kallelsen. Om patienten har frågor om stråldoser finns en sammanställning av [patientstråldoser](#) vid olika undersökningar som kan användas som stöd.

Personalstrålskydd

Personal ska befinna sig bakom fast eller mobil strålskärm såvida de inte arbetar med genomlysning eller måste hjälpa patienten under bildtagning. Den som befinner sig inne i undersökningsrummet ska bära strålskyddskläder inklusive halskrage.

Håll avståndet! Tänk på att en dubbling av avståndet till undersökt kroppsdel minskar stråldosen till personalen med fyra gånger. Undvik i möjligaste mån att hålla i den kroppsdel som undersöks.

Vid patientnära arbete med genomlysning bör förkläde och halskrage kompletteras med blyglasskärm, strålskyddsglasögon eller visir för att skydda ögon och huvud. Britshängd strålskärmgardin bör användas för att skydda underkroppen. Strålskärmmande patientdrapering kan förbättra strålskyddet ytterligare. Vidare kan strålskyddshandskar användas för att skydda händer om de befinner sig mindre än 10 cm från strålfältet. Användning av strålskyddshandskar är dock inte alltid lämpligt eftersom de, om de kommer in i fältet, kan påverka röntgeninställningarna så att både patient och personal får högre dos.

Vid datortomografi finns en skyddad zon vid sidan av gantryt där man bör stå för att minimera sin stråldos. Undvik att hålla i patienten medan den undersöks. Om patienten har svårt att själv hålla armarna över huvudet används i första hand hjälpmedel för att fixera armarna. Fungerar det inte så körs undersökningen med armarna ner.

Strålskydd för person som hjälper och stödjer

Anhöriga och medföljande ska som regel uppehålla sig utanför röntgenrummet såvida de inte tillför något positivt till undersökningen (hålla patient, lugna patient). Den som ändå vistas i röntgenrummet ska använda strålskyddsförkläde och halskrage.

Personen ska informeras om undersökningen och strålskyddsförhållanden. En person som vistas i röntgenrummet under en undersökning erhåller en stråldos motsvarande något eller

några dygns bakgrundsstrålning. Det finns därför ingen anledning till oro för att delta i enstaka undersökningar. Detta gäller även om den anhöriga är en gravid kvinna – det är då mycket viktigt att hon är införstådd med att fostret inte tar skada. Stråldosen till fostret blir cirka en tiondel av den kvinnan erhåller, dvs. mindre än den naturliga bakgrundsstrålningen under ett dygn.

Uppdaterat från föregående version

Uppdaterat länkar, mindre revision av innehållet.

Undantag från strålskyddskläder på anhöriga i vissa situationer borttaget.

Nytt stycke om information till patient.

Elin Cederkrantz 2022-11-08

Revision av innehållet 2019-02-07 /Elin Cederkrantz